

MISJONEN I EN NY TIDSALDER

av

JOHANNES GAUSDAL

Alle synes å være enige om at det er begynnelsen til en ny tidsalder vi har nådd fram til. To verdenskriger har gått over vår jord, revet løs og feid bort det gamle, og gjennom nød og trengsel tvunget fram nye forhold.

Slår en etter i avisene fra 1910-1914 vil en i verdenspolitikken finne tre uttrykk: «Livsrom», «Den gule fare» og «Bagdadbanen». Den siste var betraktet som en direkte konkurrent til Suez-kanalen og Det Britiske Imperiums eksistens, og ble begravd av den første verdenskrig sammen med både det gamle Tyrkia og det gamle Tyskland. «Livsrom» sto for de européiske nasjoners rett til å dele verden opp mellom seg i kolonier, og den andre verdenskrig har for alltid begravd det. Så er det igjen «Den gule fare», uttrykket som den tyske keiser skulle ha skapt da japanerne vant over russerne. Etter disse to kriger i et tidsrom av mindre enn halvhundre år står dette uttrykk igjen og samler nå i seg alle de fargete folkeslagene.

Vi misjonsfolk må også være klar over at misjonsbevegelsen i den form vi har kjent den, har vært ikke så lite preget av kolonipolitikkens tidsalder, og derfor i enkelte av sine arbeidsformer sannsynligvis behøver å moderniseres. Hovedpunktene i den tjeneste vi kjenner, ser omtrent slik ut:

1. Den Hellige Ånd rørte ved hjertene i den gamle kristne verden slik at evangeliets forpliktelse ble levende for de troende. Ofte så de også samtidig et sted hvor mørket ruget, og følte det som sin oppgave å forkynne evangeliet der.

2. Disse varme hjerter ordnet så et selskap og ba Ånden drive ut vitner. Og de gamle kristne land var så kristne i sin samfunns-

struktur og så humane i sin lovgivning at de anerkjente slike ordnede selskaper og tillot dem å samle inn og forvalte midler.

3. De kårne vitner ble så sendt ut i den vide verden. For pionerene ble det å gi seg ut i det ukjente. For dem som fulgte etter, var der tradisjon i tjenesten, men arbeidet innebar likevel som regel en stor omplantning.

4. Der ute i det fremmede ble det for de første å finne husly og grunn til anlegg av fast bopel, en misjonsstasjon. Og dette skjedde i meget stor utstrekning i kraft av den hvite manns herskerrett, den som nettopp kolonipolitikken hadde skapt utover i det vi kaller den ikke-kristne verden. Og så fulgte det møysommelige misjonsarbeid som begynner med slik å leve seg inn i språk og stedlig miljø at budskapet om Jesus Kristus kan bæres fram.

5. Og deretter — når ordet hadde båret frukt — ble det å ordne menigheter og sammenføye disse til kirkesamfunn slik at det gode budskap kunne formidles fra slekt til slekt.

6. Gjennom hele denne utvikling var det de foldede hender og de offervillige hjerter i de gamle kristne land som bar tjenesten. Denne sannhet har fått et vakkert uttrykk i kirkebønnen i Ebenezerkirken (Santalmisjonen). Der står det (i oversettelse): «Foran ditt åsyn husker vi på våre venner i Europa og Amerika som ber for oss og sender til oss av de midler du har betrodd dem. Velsign dem hver enkelt. Du som ikke glemmer et glass kaldt vann gitt i ditt navn, kom i hu deres kjærlighet og gave.»

Ja, slik omtrent kjenner vi misjonsbevegelsen. Og som en som har fått lov å være med i den, vitner jeg at den har vært villet av Herren, og at den har båret og bærer frukt til hans ære.

Men stiller vi så spørsmålet: Er der noe i ovenstående rekke som ikke synes å kunne gå inn i den nye tidsalder, så kan det alt nå svares at punkt 4 holder ikke lenger. Og det på flere måter.

Selv om ærlige og redelige mennesker som regel kan reise som turister over størsteparten av verden, så kan de ikke uten videre slå seg ned der de føler Åndens kall til det. I og med at de fargete folkeslag etter moderne mønster har dannet og danner statsforfatninger, kommer lovparagrafer om nasjonalitet, borgerrett og også om kjøp og salg av eiendommer.

Den overlegenhet som den hvite rase hadde, holder heller ikke lenger slik uten videre — og bør heller ikke holde. Det var muligens det største minus ved misjonsbevegelsen i kolonipolitikens dager at evangeliets forkynnelse i så stor utstrekning var koblet sammen med denne overlegenhet. Det menneskelige skjulte så lett det åndelige, om ikke for oss som skulle forkynne, så for de fargete som skulle ta imot evangeliet.

I det indiske tidsskriftet «National Christian Council Review» for september 1954 finnes opptrykt en artikkel av den anglikanske biskop Stephen Neill kalt «Missions enter a New Phase». Her heter det bl. a.: «I den tiden den nasjonale kampen i Asia ble utkjempet, var det så godt som umulig for en representant fra Vesten å komme med en kritisk merknad — hvor vennlig denne enn var — om et av Østens folk uten å bli beskyldt for mørke imperialistiske planer. Nå da Asias nasjoner på en slik lykkelig måte har tatt sin plass i det internasjonale liv på like fot med de eldre nasjoner, må de ta sin sjanse i likhet med alle de andre. Om de fortsetter med å gi Vesten så harde slag som de har gjort i fortiden, må de vente — som del av likhetens nye privilegium — å ta imot likeså harde slag som de selv gir. Det er det samme når det gjelder kirkens liv og arbeid. I de siste førti år har de unge kirkene vært så følsomme at kritikk fra hvilken som helst av deres venner i Vesten er blitt betraktet som tegn på et fiendtlig sinnelag eller et ukontrollert overlegenhets-kompleks. Kirkene holder endelig på å vokse ut over dette slyngelalder-stadium (that stage of adolescence).»

Enhver nydannet stat behøver å sette alt inn på å sikre seg folkets velvilje. Nå skal endelig den lykkelige tid komme for alle. Bedre levevilkår, mer opplysning, stillinger til topps. Dette gjør at staten ser det som en oppgave å avvikle mest mulig de utenlandske interesser som kom inn i landet i kolonipolitikens dager. Handelshus og plantasjer kreves derfor overført fra utlendinger til landets egne, og analogt med dette ønsker statsmakten at så meget som mulig av misjonenes virksomhet skal overføres til innfødte. «Kan ikke denne stillingen bli besatt med en innfødt?» Dette er et av de rutinemessige spørsmål som det skal

svares på, når der søkes om innreise-tillatelse for misjonærer til India i våre dager.

Noen av de mest kløktige motstandere av misjonsbevegelsen hevder dessuten at den nasjonale kirke bør la være å ta imot økonomisk hjelp fra utlandet. Oftest nevner de bare at det er nasjonalt nedverdiggende. Men de kommer også fram med det egentlige: «Er det noe i dette at troen på den levende Kristus har noe mer og bedre i seg enn de gamle religioner, så må de nye kristne kunne klare seg uten slik økonomisk støtte.»

Blir der så noe igjen for misjonene å gjøre? Er misjonsselskapenes dager så å si talt? For meg synes slike spørsmål bare utslag av litt irritasjon fordi problemenes mangfoldighet gjør at vi ikke riktig ser veien framover. Så mangt i det tilvante ser ut til å svikte, og hva så? Slike påtvungne forandringer irriterer oss. Vi er jo alle så lik santalene i dette at vi helst vil ha det slik som vi er vant til å ha det.

Misjonene er troens organer, sammenslutninger av troens folk for bestemte formål. Det er da klart at vi må tåle å høre mange slags uttalelser av dem som er mot vår tro — eller står helt uforstående overfor den — uten å miste fatningen. Misjonsbevegelsen og misjonsselskapene er en troens livsfunksjon i de gamle kristne land. Som en krypende plante sender lange armer utover, slik gjør også misjonsselskapene. Langt framme slår røtter ned i jorden, og en ny plante ser opp mot sol og dag. Men den gamle forbindelsen er der også. Den troens livsfunksjon som har fremkalt misjonsselskapene, er ikke avsluttet eller blitt overflødig ved det tidsskifte som vi nå er nådd fram til.

Det er stort og gledelig at misjonsselskapenes tjeneste på mange steder har ført til ordnede samfunnsdannelser der ute i det fjerne. Men disse samfunn behøver videre hjelp, trofast hjelp, og først og fremst av åndelig art. Det det gjelder, er å finne den tjenlige form, slik at egen rot også kan virke. Men det er en uhyre stor misforståelse å mene at den gamle forbindelse skal skjæres over. Å slå vrak på den kontakt som Guds Ånd har brukt, mener jeg å ha sett er en meget risikabel ting.

Naturligvis nytter det ikke allerede nå å gjøre forsøk på å

skissere hvordan misjonsbevegelsen bør arte seg i den globale tidsalder. Guds ånd vil åpenbare det for Guds folk etter hvert som tiden går. Likevel er der ting som allerede nå kan nevnes.

I tiden som kommer, blir det i enda høyere grad enn før spørsmål om de åndelige kvalifikasjoner hos misjonærene. Der er en voksende kristendomskunnskap på de forskjellige språk evangeliet i dag forkynnes på der ute, og der er tilbedere med mer eller mindre festnede former for sin kultus. Når nå den nye tidsalder har stimulert — og etter all sannsynlighet vil vedbli å stimulere — den nasjonale selvhevdelse, er det klart at det enda mer enn før blir spørsmål om misjonærenes evne til innfølelse, evnen til å være forståelsesfull overfor de innfødte og deres samfunn (jfr. 1. Kor. 9, 19-23).

Protestantisk misjonsarbeid har fulgt hva vi kan kalle en «morsmålenes arbeidslinje». Fra Luthers tid av har dette med Guds ord på morsmålet, kristen opplæring på morsmålet og gudstjenesten på morsmålet vært noe selvsagt for oss protestanter. Det hender at vi kommer opp i så store problemer at denne arbeidslinjen kan synes ikke å føre fram. Her i India f. eks. er der mangfoldige språk, og bare i vår nydannede Ebenezerkirke har vi søndagsgudstjenester på seks språk (santali, boroni, bengali, hindi, mahli og på et enkelt sted oppe i fjellene bhutanes). Engelsk-talende misjonærer har i India iblant vært fristet til å tale sitt eget språk og bruke tolk til forkynningen. Det ble dessverre ikke til hva man ventet. Derfor kan vi trygt si at selv i den globale tidsalder må misjonærene lære folkespråkene forat herligheten i Kristus Jesus kan forkynnes rett.

Dette vil så igjen si at misjonærene i den nye tidsalder også må bo mellom de folk som de skal hjelpe i tro og liv. Og da nå vitterlig misjonærene er gode og lovlydige samfunnslemmer der de kommer, reiser jeg spørsmålet om ikke de gamle kristne statsamfunn skulle gi misjonærene en ny støtte: å tillate dem å bli borgere i de nye stater der de får sitt livsvirke, uten at de dermed behøver å frasi seg borgerretten i hjemlandet. Ja, det vil jo selvfølgelig også være avhengig av om de nye stater kan beveges til å gi borgerrett på slike vilkår. Det synes meg at den nye tid

vil gjøre dette i høyeste grad ønskelig, og det må være et felt der både kultur og humanisme må kunne komme misjonærene til hjelp.

Vi kjenner til uttrykk som «jernteppet» og «bambusteppet», og vi vet at i våre dager er der steder hvor sterk begrensning for fri ferdsel råder. Dette regner vi med rette for abnorme forhold. Vi må ikke tenke at den nye tid skal føre til isolasjon av de nye kirker. Den globale tidsalder skulle normalt lede til mer samkvem, iallfall mellom de ledende personer. Og kan f. eks. Det Lutherske Verdensforbund skape et tjenlig møtested, et Lutheran Central College, med den spesielle oppgave å være et bindeledd mellom de gamle og de nye kirker, vil mye være vunnet for oss.

Den nasjonale selvhevdelse har vært sterkt i forgrunnen i India gjennom de siste 30 år. I indiske konferanser har denne til dels kommet til uttrykk i synsmåter som jeg synes jeg må advare mot. Sterkt forenklet og konsentrert kan disse synsmåter uttrykkes slik: 1. La oss få pengebidragene, men misjonærene kan vi unnvære (for vi har ledere blant våre egne). 2. La oss ta imot misjonærer, så får vi også penger. Begge synsmåter viser hvor åndelig umodent det nykristnede samfunn kan være, og hvor lett forretningsånden kan få overtaket.

Å gi pengebidrag til de nye kirker uten at der er den nødvendige åndelige forbindelse, må det advares mot. Både hos enkeltindivid og samfunn har der vært tendenser til å ville gå misjonærene forbi (dvs. å gå *direkte* til de gamle kirkesamfunn), og der kunne allerede nå nevnes eksempler på at dette virker skadelig. Det som jeg ovenfor kalte innfølingsevne, noe som må kreves av misjonærene, og som også utvikles i tjenesten på misjonsmarken, kan ikke ventes å være til stede i tilstrekkelig grad i en slik direkte forbindelse.

Som den nye tid setter stadig større krav til misjonærenes åndelige kvalifikasjoner, så kommer den også til å stille nye krav til misjonsselskapenes evne til å være organ for åndelig tjeneste. Der har lett for å snike seg inn en byråkratisk rutine i alle organisasjoner, også i de edle sammenslutninger som har å gjøre med evangeliets tjeneste ut over vår jord. Det glemmes så lett at

selskapene ble grunnlagt i koloni-tidsalderen, den tidsalderen som vi nå ser slutten på i hele verden.

Det er nok så at der i det religiøse samfunnsliv ofte er et sterkt konservativt element. Jeg er fullt oppmerksom på dette, og jeg har ovenfor søkt å vise at forbindelsen mellom de gamle kirker og de nye ikke på uforstandig vis må brytes. Men det ville bli til ubotelig skade for den hellige tjeneste om misjonsselskapene i sin administrasjon skulle bli stemplet som de siste eksponenter for koloni-tidsalderen.

Setter jeg meg til å «drømme» med et stort India-kart foran meg, og lar jeg de oppmaganiserte inntrykk fra mange års tjeneste strømme inn over meg, så er det slett ikke et «Mene, mene, tekel ufarsin» til misjonsbevegelsen som kommer opp på fremtidsveggen; men det makedonske, hjerteskjærende ropet: «Kom over og hjelp oss!» For fram stormer inntrykkene av den kolosale folkemengde og de undrende, ofte lidende, ja stundom anfølte øyne som jeg har sett inn i der «vankunnighetens tider» ennå råder. Og da er det umulig for meg å tro at den tjeneste Guds Ånd hittil har gjort bruk av, heretter skal være overflødig. Derfor bør ingen snakke om at misjonenes tid snart er omme. Den er ikke omme før evangeliet har nådd ut til de fjerneste steder og gjennomsyret alle folk og raser.

Bøyer vi oss så over den gamle bok for å finne inspirasjon til å møte framtiden, finner vi bl. a. følgende: «Vær vedholdende i bønner, så I våker i den med takksigelse, og be også for oss at Gud må opplate oss en dør for ordet så vi kan forkynne Kristi hemmelighet, den for hvis skyld jeg og er i lenker, forat jeg kan åpenbare den således som jeg bør tale. Omgåes i visdom med dem som er utenfor, så I kjøper den beleilige tid.» (Kol. 4, 1-5.)